

O jakości polskich kruszyw

Po raz pierwszy Międzynarodowemu Forum Producentów Kruszyw zorganizowanemu w Sosnowcu towarzyszyły Targi Kruszyw Naturalnych i Wtórnych Expo KRUSZYWA. Tematem przewodnim trzeciego Forum była jakość kruszyw, dla której – jak podkreślał prezes Polskiego Związku Producentów Kruszyw – nie ma alternatywy.

BEATA KOPEĆ

Impreza zgromadziła zarówno przedstawicieli branży, głównie przedsiębiorców – producentów kruszyw, jak i inwestorów, wykonawców, pracowników nauki oraz reprezentantów PKP Cargo.

Pierwszy dzień wypełniły prezentacje, natomiast drugi – warsztaty tematyczne, które szczególnie sprzyjają wymianie poglądów oraz wspólnemu poszukiwaniu rozwiązań.

– Jesteśmy w przededniu wejścia w życie nowego uregulowania prawnego dotyczącego badań i jakości kruszyw – mówił dr Stefan Góralczyk, dyrektor Instytutu Mechanizacji Budownictwa i Górnictwa Skalnego, wiceprezes zarządu głównego FSN-T NOT. – Rozporządzenie Parlamentu

Europejskiego i Rady Nr 305/2011 z dnia 9 marca 2011 r. określiło nowe zharmonizowane warunki wprowadzania do obrotu wyrobów budowlanych i jednocześnie uchyliło dyrektywę Rady 89/106/EWG,

Badania przeprowadzone przez IMBiGS dowodzą wysokiej jakości kruszyw produkowanych w Polsce

nazywaną powszechnie dyrektywą budowlaną. Nowe przepisy zawierają jednoznaczne definicje, szczegółowo określają rolę i znaczenie oznakowania CE, niwelują niejasności oraz niezgodności z innymi aktami prawnymi. Poza tym, że definiuje rolę, jaką odgrywają

normy i europejskie oceny techniczne, rozporządzenie przynosi uproszczenia w systemach zgodności oraz w procedurach administracyjnych dotyczących wprowadzania wyrobów budowlanych do obrotu. Wszystko to zmusza producentów kruszyw do podjęcia odpowiednich działań, które umożliwią im spełnienie wymagań.

Od najważniejszych zmian w zasadach oceny i dopuszczania wyrobów budowlanych do stosowania mówiła Magdalena Łukowska z IMBiGS. W odróżnieniu od obowiązującej koncepcji normatywnej rozporządzenie przywiązuje większą wagę do właściwości użytkowych wyrobów.

Oznakowanie CE jest obowiązkowe dla każdego wyrobu budowlanego, który jest objęty normą zharmonizowaną lub dla którego wydano Europejską Ocena Techniczną (EOT). Rozporządzenie umożliwia stosowanie innych oznaczeń niż CE, ale tylko wtedy, gdy przyczyni się to do zwiększenia ochrony użytkowników wyrobów budowlanych lub gdy wyroby nie są objęte unijnym prawodawstwem harmonizacyjnym. Podstawą do przygotowania deklaracji właściwości użytkowych jest dla producentów dokumentacja właściwości użytkowych. Tylko w niektórych sytuacjach, opisanych w rozporządzeniu, producent może odstąpić od sporządzenia deklaracji.

Przepisy wyjaśniają znaczenie norm zharmonizowanych, które wskazują metody i kryteria oceny właściwości użytkowych wyrobów budowlanych w odniesieniu do zasadniczych charakterystyk. Europejskie organy normalizacyjne opisują w normach zakładową kontrolę produkcji, która uwzględnia szczególne warunki produkcji danego wyrobu budowlanego. System Europejskiej Oceny Technicznej (EOT) zastąpi normy zharmonizowane w procesie uzyskiwania oznakowania CE.

Otwarcie Targów Kruszyw Naturalnych i Wtórnych Expo KRUSZYWA. Przemawia dr Stefan Góralczyk, dyrektor IMBiGS

Nowe przepisy umożliwiają producentowi stosowanie uproszczonych procedur, np. badanie typu lub obliczenie typu może zastąpić odpowiednia dokumentacja techniczna. Zgodnie z rozporządzeniem Specjalna Dokumentacja Techniczna (SDT) może zastąpić ocenę i weryfikację właściwości użytkowych wyrobów budowlanych objętych normą zharmonizowaną, wytwarzanych jednostkowo, na specjalne zlecenie lub na zamówienie w nieseryjnym procesie produkcyjnym, a także wyrobów wbudowywanych w określonym obiekcie budowlanym.

Istotnym elementem rozporządzenia są przepisy określające obowiązki producentów, dystrybutorów i importerów.

W państwach członkowskich powstaną Jednostki ds. Oceny Technicznej, uprawnione do wydawania europejskiej oceny technicznej poszczególnych grup wyrobów, organizacje ds. oceny technicznej, których zadaniem będzie koordynacja działań JOT, a także punkty kontaktowe ds. wyrobów, które będą udzielać informacji na temat przepisów technicznych lub wykonawczych. Warunkiem sprawnego wdrażania prawodawstwa harmonizacyjnego UE jest

FOT. JACEK BOJARSKI (3)

Wśród zwiedzających targi przeważali prezesi, dyrektorzy i właściciele firm, a także menadżerowie, kierownicy działów i specjaliści

skuteczne nadzorowanie rynku przez państwa członkowskie.

Nowe przepisy mają zapewnić bezpieczeństwo użytkowania wyrobów na terenie Unii oraz obniżyć koszty funkcjonowania systemu, które dla małych i średnich przedsiębiorstw stanowią szczególne obciążenie.

Branża kruszyw w Polsce cierpi z powodu niedostatków w zakresie normalizacji.

– Od 2004 r. daje się zauważyć rosnący bałagan w dokumentach – mówił Marek Krajewski, prezes zarządu Instytutu Badawczego Materiałów Budowlanych. – Aby specyfikacje przestały być sporządzane zgodnie ze starymi przepisami, grupy ekspertów opracowują wytyczne technicz-

**Według prognoz
zapotrzebowanie na kruszywa
w budownictwie drogowym
w 2012 r. wyniesie
ponad 36 mln t**

ne. Dobrze, że WT są dostępne na stronie GDDKiA, aczkolwiek wciąż wymagają zmian. W Komitecie 108 próbujemy stworzyć załącznik krajowy do normy PN-EN13450 i inne załączniki, które zastąpiłyby WT i jednocześnie obowiązywałyby zgodnie z prawem. Dodatkowo wkrótce ma zostać powołana grupa, która zajmie się opracowaniem Specyfikacji Technicznych.

– Jesteśmy w przededniu wejścia w życie nowego uregulowania prawnego dotyczącego badań i jakości kruszyw – mówił dr Stefan Góralczyk na rozpoczęcie Forum

W związku z tym mamy różne rodzaje dokumentów i bałagan kompetencyjny.

Prezes Krajewski wymienił sprawy wymagające zmian, są to m.in. zawarte w wytycznych wymagania dotyczące błękitu metylenowego, mrozoodporności soli, polerowalności, ITR, nazewnictwa kruszyw, wskaźnika piaskowego.

– Zamiast mnożyć szczegółowe kontrole, lepiej skorzystać z rozwiązań funkcjonujących już na świecie – zachęcał M. Krajewski.

– Zdajemy sobie sprawę z konieczności zapewnienia odpowiedniej ilości i jakości kruszyw – zapewniał Mariusz Gałązka z Departamentu Technologii

GDDKiA. – Polskie zwirownie, piaskownice i wszelkiego rodzaju kamieniołomy są w stanie spełnić wszelkie wymagania inwestorów. W strefach przygranicznych a nawet dla celów specjalnych importuje się kruszywa z innych krajów, nawet z odległej Szkocji. Wszystko to jednak nie przekracza ok. 1,5% ich krajowej produkcji. Import kruszyw nie stanowi więc żadnej groźby dla polskich dostaw.

Według prognoz zapotrzebowanie na kruszywa w budownictwie drogowym w 2012 r. wyniesie ponad 36 mln t, w kolejnych latach, niestety, będzie maleć z powodu mniejszej liczby inwestycji drogowych po 2012 r.

Mariusz Gałązka z Departamentu Technologii GDDKiA twierdził, że polskie kruszywa są w stanie spełnić wszelkie wymagania inwestorów

Forum towarzyszyła dyskusja uczestników

Mariusz Gałązka mówił o konieczności wykorzystywania w większym stopniu kruszyw z recyklingu, przy czym podkreślał znaczenie właściwego sposobu ich przechowywania.

Właściwe funkcjonowanie rynku kruszyw, zdaniem polskich producentów, zapewniłoby uporządkowanie trzech kwestii. Po pierwsze, kruszywa naturalne powinny być produkowane głównie na potrzeby lokalne, tak by ograniczyć transport i związany z tym wzrost kosztów inwestycji. Po drugie, racjonalna i zrównoważona polityka surowcowa, w tym przyznawanie koncesji, powinna uwzględniać potrzebę regionalnego równoważenia popytu i podaży. Po trzecie, uleganie presji niektórych społeczności lokalnych, wyznających zasadę „kopalnia tak, ale nie na naszym terenie”, jest szkodliwe dla polskiej gospodarki.

Największy udział w produkcji kruszyw łamanych mają województwa dolnośląskie i świętokrzyskie – szczególnie o rozwoju przemysłu wydobywczego na tych terenach mówili Aleksander Kabziński i Jacek Berkowski.

Analiza wydobywania wybranych kamieni łamanych i blocznych przeprowadzona w oparciu o „Bilans zasobów kopalni i wód podziemnych w Polsce wg stanu na dzień 31.12.2009 r.” wykazała, że ponad 97% melafirów, 93% granitów, 90% diabazów i gabry i 88% bazaltów pochodzi z Dolnego Śląska. Wydobycie kamieni łamanych i blocznych oraz piasków i żwirów w tym regionie wzrosło w ostatnich latach o niemal 170%, co ma bezpośrednie przełożenie na dochody gmin. Łącznie wpływ z tytułu opłat eksploatacyjnych wzrosły o blisko 190%.

Jak podał prezes Kabziński, na koniec 2010 r. łączne zasoby wszystkich złóż kopalni stałych województwa świętokrzyskiego wynosiły 9,2 mld t. Dane te mogą ulec zmianie w związku z tym, że w 2010 r. marszałek województwa udzielił 11 koncesji na rozpoznanie nowych złóż oraz 6 koncesji na poszerzenie złóż istniejących. Z punktu widzenia wydobywania najistotniejsze są kopaliny skalne osadowe: wapień, margle, dolomity, piaskowce, w tym kwarcytowe,

Nagrody i wyróżnienia przyznane przez organizatorów targów

Kategoria „Maszyny i urządzenia dedykowane dla branży wydobywania kruszyw”

wyróżnienia:

- B.H.RUDA Trading International Jacek Ruda, przedstawiciel koncernu Metso za mobilny przesiewacz ST 3.8
- WICHARY TECHNOLOGIES sp. z o.o. za pompę zatapialną z głowicami urabiającymi do wydobywania piasku, żwiru spod lustra wody

medal:

- Sandvik Mining and Construction sp. z o.o. za wiertnicę górnolotkową Sandvik DP1100i

Kategoria „Kruszywa”

wyróżnienia:

- HALDEX S.A. oraz HALLER S.A. za wspólny produkt – mieszankę HALLER, wykorzystywaną do budowy nasypów drogowych i robót ziemnych

medal:

- EKOPROD sp. z o.o. za kruszywo hutnicze z żużla hutniczego wielkopiecowego

Kategoria „Oryginalna aranżacja stoiska”

wyróżnienia:

- KOMATSU
- XCMGEuropa

medal:

- TPA Instytutu Badań Technicznych sp. z o. o. za nowoczesną prezentację i zastosowanie interaktywnej promocji działalności laboratorium badawczego

Wręczenie nagród targowych

gliny i iły oraz piaski, a także charakterystyczne dla tego terenu gipsy i siarka.

Oceny jakości polskich kruszyw pod kątem wymagań europejskich dokonała Danuta Kukielska z IMBiGS, opierając się na wynikach badań przeprowadzonych przez Instytut w czwartym kwartale 2010 r. oraz w pierwszych trzech kwartałach 2011 r. Postanowienia norm europejskich dają odbiorcy znacznie większe możliwości wyboru właściwości kruszyw.

Analizie poddano 55 asortymentów kruszyw wyprodukowanych w Polsce. Pod uwagę wzięto wyniki uzyskane dla frakcji 8/16 oraz takie właściwości tech-

nologiczne, jak: odporność na rozdrabnianie, ścieranie, polerowanie, ścieranie powierzchniowe, szok termiczny, nasiąkliwość, mrozoodporność.

Wyniki analizy potwierdziły wysoką jakość kruszyw, zgodność z obowiązującymi normami oraz spełnianie wymagań związanych z realizowanymi obecnie inwestycjami drogowymi. Wszystkie badane asortymenty miały oznakowanie CE, a producenci spełniali wymagania Systemów Oceny Jakości zgodnie z dyrektywą 89/106/EWG. Wskaźniki odporności na różne czynniki, nasiąkliwości oraz mrozoodporności odpowiadały

FOT. JACEK BOJARSKI (3)

Drugiego dnia Forum odbyły się warsztaty w grupach. Tematy: Kruszywa – podstawowy wyrób budowlany, Dostępność i ochrona złóż kopalin do produkcji kruszyw, Logistyka, transport kruszyw

najwyższej kategorii wymagań. Jedynie odporność na polerowanie odpowiadała niższym kategoriom.

Parametry badanego kruszywa okazały się wyższe od wymaganych w WT 1 dla różnych kategorii ruchu.

Najwyższy czas odrzucić szkodliwe stereotypy. Polscy producenci kruszyw są w stanie zaspokoić najrozmaitsze potrzeby, oferując towar spełniający najwyższe wymagania.

Rozwiązania wymaga inny palący problem, mianowicie transport kruszyw. W latach 2011–12 najtrudniej było zor-

ganizować ekspedycję kruszyw z rejonu Wrocławia, Kielc, Suwałk, Kujaw oraz Dolnego Śląska. Powodem perturbacji jest stan techniczny infrastruktury kolejowej – liczne zamknięcia tras, często definiowane jako awaryjne.

Pod koniec 2010 r. Polski Związek Producentów Kruszyw nawiązał kontakt z PKP Cargo, by wreszcie przełamać ekspedycyjny impas. W 2011 r. do współpracy zaproszono PKP PLK. W PKP Cargo powstał zespół ds. logistyki, któ-

ilości materiałów i lepsze rozplanowanie przewozów. Rozważenia wymaga też propozycja oddawania na stacjach rozładunkowych czystych wagonów, tak by wykonawcy nie mogli później zakwestionować jakości dostarczonego materiału.

Zarówno PZPK, jak i Cargo liczą na efektywną współpracę z PKP PLK. Sprawą podstawową w działaniach logistycznych jest bowiem dostęp do aktualnych informacji.

W minionym roku udało się przewieźć 30 mln t kruszyw, gdy w 2010 r. było to zaledwie 20 mln t

ry monitoruje sytuację i kieruje wozem kruszyw. W efekcie w minionym roku udało się przewieźć 30 mln t kruszyw, gdy w 2010 r. było to zaledwie 20 mln t.

Producenci i przewoźnicy apelują do wykonawców, by sprowadzali i magazynowali kruszywa w okresie zimowym, co pozwoli im uniknąć problemów z dostawami w sezonie roboczym.

Uregulowania wymaga funkcjonowanie stacji rozładunkowych w weekendy, co umożliwiłoby przewiezienie większej

Targi Expo KRUSZYWA 2011 odwiedziło 1270 przedstawicieli tej branży, którzy mieli okazję zapoznać się z ofertą 65 firm. 3. Międzynarodowe Forum Producentów Kruszyw, które dotychczas odbywało się w Warszawie, zorganizowane zostało przez Polski Związek Producentów Kruszyw oraz Instytut Mechanizacji Budownictwa i Górnictwa Skalnego.

Organizatorzy zapraszają już dziś na kolejną edycję targów i forum do Sosnowca w dniach 5-6 grudnia 2012 r. ■

FOT. RYSZARD KWIECIEŃ, IMBIGS

Wizyta w Górnicych Zakładach Dolomitowych S.A. w Siewierzu. Prezentacja spycharki PR 754 firmy Liebherr